

Nr 2.

Av herr **Hedlund** i Östersund **m. fl.**, *angående åtgärder för tryggande av vissa jordägares rätt till fiske.*

Inom stora delar av Norrland utgöra jakt och fiske en väsentlig del av befolkningens försörjning. Detta är förhållandet framför allt i fjälltrakterna och inom områden, där klimatet och andra ogynnsamma faktorer hindra lönsamt jordbruk.

För denna befolkning uppkomma allvarliga försörjningssvårigheter om t. ex. genom sjöreglingar fisket försämras eller omöjliggöres. Dessa svårigheter neutraliseras dock genom att de som drabbas därav hållas relativt ekonomiskt skadeslösa, och numera förstår man att även fiskrika sjöar måste offras för tillgodoseende av landets kraftförsörjning.

Annorlunda blir folkopinionen om den av jakt och fiske beroende befolkningen avstänges från dessa försörjningsmöjligheter genom åtgärder, som icke äro ägnade att främja allmänna intressen utan tillkomna enbart för att tillgodose enskilda personers nöjesbehov, i detta fall sportfiske.

Många sådana fall kunna skildras, men vi begränsa oss dock till att endast redogöra för ett som alldeles särskilt belyser här berörda förhållanden.

I början av 1600-talet bosatte sig tvenne familjer på norra sidan av Ånnsjön i västra Jämtland och bildade där Vallans by för att där livnära sig genom jakt och fiske. Då jakten var mindre lönande blev fisket den huvudsakliga näringen. Innevånarna började så småningom bryta mark för odling av potatis och kreatursfoder. Något slag av brödsäd gick och går ännu i dag icke att odla. Så länge fisket fick fortgå ostört var detta huvudnäringen. Sjön är synnerligen fiskrik och fisken av förnämlig kvalitet. Jordbruksfastighetsägarnas antal är nu 21.

Avvittringen i Åre socken fastställdes åren 1840—1842. Intill dess nyttjades fisket av de olika hemmanen enligt de i varje fall utfärdade skattelägningsbevisen samt i vissa fall på rätt av de s. k. avradsbreven. Vallan blev skattlagt 1681 på grund av bland annat »det ymniga fisket» (ordagrant citerat ur skattelägningsinstrumentet).

Vallans by nyttjade då fisket i den s. k. Landverksströmmen och det vattenområde som ligger utanför Vallans by mot älvens utlopp ur sjön samt en del av Ånnsjön, det vattenområde som genom dom sedermera tilldelats hemmanet Granön. Utanför hemmanet Landverks stränder lågo tvenne s. k. avradsfisken. För hemmanet Landverk fanns vid denna tidpunkt intet fiske. År 1885 skatteköptes Landverk från kronan. Köparen

inledde rättegång för att få sig tillerkänd rätt till fiske. H. D. fastställde tidigare gällande rätt (1891) att »intet fiske tillkommer hemmanet Landverk i Ånnsjön».

År 1907 förvärvades Landverk av brittiske undersåten amiral Kennedy. Denne inledde rättegång mot Vallans byamän om bättre rätt till fiske. H. D. behöll dock Vallans byamän vid deras gamla rätt till fiske. Kennedy, som 1904 förvärvat Granön, då kronotorp, begärde 1913 laga skifte å Ånnsjön. H. D., där parterna besvärat sig, fastslog att Granön såsom kronotorp ej hade någon rätt till grund, vatten och fiske, varför ansökan om skifte ogillades. 1913 ansökte Kennedy om skatteomföring av Granön från kronotorp till hemman. Kungörelse härom upplästes i sockenkyrkan i Duved, 2¹/₂ mil från Vallan. Ingen av Vallans byamän bevistade denna dag högmässan, varför kungörelsens innebörd icke uppmärksammades.

Då den 20-åriga »hävdetiden» utgått 1933, begärde den dåvarande ägaren, brittiske undersåten kapten Stoppford, som efter Kennedys frånfälle övertagit egendomarna, laga skifte i Ånnsjön. Samtliga byamän i Vallan, Klocka och Handöl protesterade. Kronans ombud biträdde yrkandet, och skiftet verkställdes i laga ordning.

Efter skiftets fullbordande gjorde Stoppford anspråk på fisket i de vattenområden som tilldelats Landverk och Granön. Anspråken tillbakavisades av samtliga byamän i Vallan, Klocka och Handöl. Parterna enades om att låta domstol lösa tvisten.

H. D. fastställde i utslag 1936 att hemmanet Granön hade rätt till grund, vatten och fiske. Hemmanet Granön inkräktade således på de tre byarnas gamla fiskeområden. Hemmanet Landverk kom att inom sitt vattenområde lägga beslag på Vallans närmaste fiskeplatser. Intill 1936 har fiske oavbrutet bedrivits å dessa vattenområden av Vallans byamän utan intrång från utomstående.

Vallans byamän förde särskild talan om bättre rätt till fiske, men H. D. tillerkände i utslag 1941 Stoppford fiskerätten i ovannämnda vattenområden.

I två andra mål har en generalska i Stockholm tillerkänts bättre rätt till fiske i Visjön och två stockholmsherrarnas enahanda rätt i norra Rensjön.

Den bitterhet, som råder bland de fjällbor som nödgats avstå från sitt näringsfång till förmån för — såsom de betrakta det — onyttigt sportfiske, är begriplig och mycket välgrundad.

Fallet Ånnsjön går igen på många orter i Norrland. Fiskrika fjällsjöar och vattendrag ha förvärvats eller arrenderats av enskilda för sportfiske intresserade personer, vilka ofta under sken av ett varmt intresse för fiskevården förbjudit nyttofisket för den befolkning, som under generationer varit beroende därav för sin försörjning.

Det ligger i öppen dag att dessa förhållanden vållat stora bekymmer för den befolkning som därigenom fått sina existensmöjligheter försvårade,

och starka skäl tala för att en lagstiftning genomföres, som reglerar dessa missförhållanden.

Givetvis upptorna sig mycket stora svårigheter att så lagstifta på detta område att icke fiskerättsinnehavarens rättsliga intressen kränkas och att å andra sidan den bofasta befolkningens hävdvunna rätt till fiske återställes.

Under den offentliga diskussionen ha olika förslag i ämnet framkommit. Dessa förslag ha dock alla utmynnat i krav på lagstiftning, som tillförsäkrar den bofasta jordägande befolkningen rätt till det nyttofiske, som den jordägare fogade över som först bosatte sig på lägenheten.

Att här berörda förhållanden böra bli föremål för statsmakternas åtgärder, antingen genom lagstiftning eller genom andra reglerande bestämmelser, kan icke bestridas. För de orter i Norrland, som beröras av denna fråga, är det också ett samhällsintresse att förhållandena så regleras att de redan nu begränsade försörjningsmöjligheterna icke försvåras.

Vi hemställa därför,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt utredning och förslag till åtgärder, som trygga de jordägarers rätt till fiske som här förut berörts.

Stockholm den 12 januari 1949.

Verner Hedlund,
Östersund.

Sigfrid Jonsson,
Järvsand.

Nils Jönsson
i Rossbol.

Helge Lindström.

Alg. Gunnarsson.